

بررسی شاخص های ارزیابی عملکرد سیستم مدیریت HSE از دیدگاه روش ARAS-G (مطالعه موردی: شرکت تولیدی هما صنعت)

مهدی بهارلویی^۱، مجتبی صالحی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت صنعتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، اصفهان، ایران، mehdi.baharlouei@gmail.com

^۲ عضو هیئت علمی گروه مهندسی صنایع، دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی، تهران، ایران، phdmastersalehi@chmail.ir

چکیده

با وجود راه اندازی سیستم های یکپارچه مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست (HSE) در بسیاری از سازمان ها، فقدان یک سیستم ارزیابی جهت نظارت و بهبود این سیستم، کاهش عملکرد سازمانی در حوزه های مختلف مالی و غیرمالی را در برداشته است. به همین دلیل لزوم ابزاری مناسب جهت ارزیابی عملکرد سیستم HSE در سازمان کاملاً مشهود است. براین اساس پژوهش حاضر با هدف شناسایی و اولویت بندی شاخص های ارزیابی عملکرد سیستم مدیریت HSE با رویکردی ترکیبی (کیفی-کمی) و در قالب مطالعه ای توصیفی-موردی صورت گرفته است. به این منظور در طی فرآیندی سه مرحله ای، ابتدا ضمن شناسایی شاخص های ارزیابی عملکرد سیستم مدیریت HSE با مطالعه عمیق ادبیات نظری، مدل سلسله مراتبی پژوهش در طی مصاحبه نیمه ساختاریافته با خبرگان بومی سازی گردید. در نهایت با تنظیم پرسشنامه و نظرسنجی از تعداد ۱۴ نفر از خبرگان شرکت تولیدی هماصنعت، به تعیین میزان اهمیت و رتبه هریک از شاخص های ارزیابی عملکرد سیستم مدیریت HSE با استفاده از فرآیند تصمیم گیری چندشاخصه و به روش تئوری اعداد خاکستری پرداخته شد. نتایج پژوهش نشان داد که شاخص های منظر رشد و یادگیری (با ضریب ۰/۲۳۱)، استراتژی محیط زیست (با ضریب ۰/۲۲۶) و فرآیند داخلی (با ضریب ۰/۲۲۴) از بالاترین میزان اهمیت در ارزیابی عملکرد سیستم مدیریت HSE برخوردار بوده اند.

واژه های کلیدی

سیستم بهداشت، ایمنی و محیط زیست، تصمیم گیری چندمعیاره، تئوری اعداد خاکستری، شرکت تولیدی هماصنعت.

مقدمه

به دنبال پیشرفت صنعتی و ورود ماشین آلات به عرصه زندگی و پررنگ تر شدن نقش تجهیزات و دستگاه ها در فرایندهای کاری و افزایش تعامل انسان ها با اجزای محیط های صنعتی، سازمان ها و انسان ها با چالش های جدیدی در زمینه سلامت، ایمنی و بهداشت مواجه شده اند (پورسلیمان و همکاران، ۱۳۹۴)، در عین حال، اگرچه

پیشرفت صنعت باعث افزایش رفاه اجتماعی جوامع گردیده است، ولی از طرفی منجر به ایجاد حوادث و متعاقباً تحمیل خسارات اقتصادی، اجتماعی و روانی به جوامع گردیده است (آزاده و ذرین، ۲۰۱۵). از این رو تلاش در راستای حفظ محیط زیست و سلامت افراد که متکی بر ایمن سازی محیط کار و کاهش حوادث شغلی باشد، مدیران سازمان های پیشرو را در جهت استقرار سیستم مدیریت HSE سوق داده است (یارمحمدی و مریدی، ۱۳۹۱). سیستم HSE با محافظت از افراد، جامعه، اموال و محیط زیست، علاوه بر حذف فعالیت های موزی به دلیل ایجاد تعادل فنی و اقتصادی، سبب سهولت در افزایش بهره وری و توسعه پایدار شده و ابعاد مختلف فرایندهای صنعتی، تولیدی، آموزشی و پژوهشی سلامت، ایمنی و محیط کار را تحت تأثیر خود قرار داده است (آزاده و همکاران، ۲۰۱۴).

در میان مدل های مختلف موجود، تمام شاخص هایی که در ارزیابی عملکرد سیستم مدیریت HSE بکار رفته اند از جمله: ضرایب تکرار و شدت آسیب های اتلاف وقت، میزان فوت ها و نرخ بیماری های شغلی و میزان انتشار آلاینده ها، از نوع شاخص های تابع یا پیامد هستند که به گذشته نظر دارند و هیچ کدام تضمین نمی کنند که نتایج بدست آمده براساس آنان در آینده نیز تداوم داشته باشد. از آنجایی که هدف اساسی در چشم انداز مدیریت HSE شرکت ها، کنترل و کاهش ریسک ها است، بنابراین ضروری است شاخص هایی را تعیین و مورد سنجش قرار داد تا علاوه بر نشان دادن وضعیت پیشین، انعکاس دهنده فعالیت های ارزش آفرین سازمان ها در آینده نیز باشد. از این رو در پژوهش حاضر تلاش شده است تا به شناسایی اثربخش ترین شاخص های ارزیابی عملکرد سیستم مدیریت HSE در شرکت تولیدی هما صنعت پرداخته و الگویی جامع در این رابطه ارائه گردد. هدف گذاری پژوهش برآن است که در مدل پیشنهادی شاخص هایی برای ارزیابی عملکرد سیستم مدیریت HSE در نظر گرفته شود که ضعف های موجود در مدل های قبلی را پوشش داده و بتواند علاوه بر در نظر گرفتن شاخص های پیش نگرانه، با رویکردی استراتژیک به چشم انداز آتی سازمان، شاخص های آینده نگرانه را لحاظ نماید.